

Aviz din proprie inițiativă al Comitetului Regiunilor „Pentru o carte verde: către o politică montană a Uniunii Europene — O viziune europeană asupra zonelor montane”

(2008/C 257/07)

COMITETUL REGIUNILOR

- reamintește răspunsul pozitiv dat *a priori* de președintele Barroso la întrebarea pusă de Asociația Europeană a Reprezentanților Aleși ai Zonelor Montane cu privire la oportunitatea unei Cărți verzi privind „politicile europene de sprijinire a zonelor montane” în cadrul dialogului structurat din sesiunea plenară a Comitetului Regiunilor desfășurată la 7 decembrie 2006;
- constată că zonele montane sunt, pe de o parte, teritorii cu handicap natural și geografic permanent și, pe de altă parte, zone care oferă avantaje naturale și umane favorabile creșterii și creării de locuri de muncă;
- solicită aplicarea de către Uniunea Europeană a unei adevărate politici europene integrate de promovare a ansamblului zonelor montane, respectând diversitatea acestora;
- susține reorientarea activă de către Comisia Europeană și statele membre a obiectivelor generale ale Strategiilor de la Lisabona și de la Göteborg reinnoite, din perspectiva unui plan de acțiune european de promovare a competitivității și dezvoltării durabile a zonelor montane;
- recomandă Comisiei Europene să ia în considerare trei tematici majore:
 - a. creșterea atractivității și îmbunătățirea accesibilității zonelor montane în scopul creării de condiții de instalare pentru întreprinderi și populație, acolo unde aceasta se poate realiza fără a aduce daune mediului, în special prin îmbunătățirea căilor de comunicație terestră și digitală, prin creșterea conexiunilor la TEN și prin promovarea inovării și creativității, valorizarea competențelor, a resurselor umane și a spiritului antreprenorial;
 - b. evaluarea teritoriilor montane pe baza resurselor proprii, ținând cont de particularitățile acestora, pentru a li se permite să facă față cheltuielilor suplimentare provocate de handicapul natural permanent și să mențină serviciile de interes general;
 - c. dezvoltarea clusterelor și a polilor de competitivitate în vederea asocierii și consolidării diferitelor sectoare de activitate, asigurând astfel o dezvoltare durabilă.

Raportor: dl Luis DURNWALDER (IT/PPE), consilier regional, președintele provinciei autonome Bolzano

RECOMANDĂRI POLITICE

COMITETUL REGIUNILOR

1. reamintește răspunsul pozitiv dat *a priori* de președintele Barroso la întrebarea pusă de Asociația Europeană a Reprezentanților Aleși ai Zonelor Montane cu privire la oportunitatea unei Cărți verzi privind „politicile europene de sprijinire a zonelor montane” în cadrul dialogului structurat din sesiunea plenară a Comitetului Regiunilor desfășurată la 7 decembrie 2006;

2. evidențiază recunoașterea nevoii ca zonele montane să beneficieze, în raport cu alte zone cu handicap natural și geografic permanent, de o atenție specială în Tratatul de la Lisabona (art. 158), în contextul definirii obiectivului de coeziune teritorială;

3. reamintește că muntele este esențial pentru viața și activitatea întregii populații a Uniunii Europene, datorită resurselor sale naturale, a resurselor culturale, cum sunt diversitatea lingvistică și competențele practice, precum și datorită resurselor sale economice pentru agricultură, industrie și turism;

4. constată că ansamblul zonelor montane privește 21 de state membre ale Uniunii europene, reprezentând 35,69 % din suprafață și 17,73 % din populația europeană ⁽¹⁾;

5. observă că teritoriile montane reprezintă 26 % din suprafața globului care depășește nivelul mării și 10 % din populația mondială și sunt un element esențial al dezvoltării durabile la scară planetară, după cum se arată în Capitolul 13 al Agendei 21 de la Rio;

6. constată că accesibilitatea zonelor montane este o miză importantă pentru realizarea unei adevărate piețe unice și a liberei circulații a persoanelor, bunurilor și serviciilor;

7. evidențiază faptul că diversitatea teritoriilor montane se estompează atunci când se ia în considerare coerența zonelor montane privite ca spații supraregionale transfrontaliere sau transnaționale care cuprind terenurile muntoase, văile și piemonturile; zonele urbane și zonele rurale;

8. este de acord cu faptul că mediul montan este caracterizat de o mare biodiversitate și, de aceea, este extrem de fragil și sensibil la schimbările climatice, devenind, din acest motiv, un adevărat sistem de avertizare timpurie;

9. afirmă că zonele montane sunt prin tradiție teritorii-pilot în materie de dezvoltare durabilă, oferind un potențial inovator important în confruntarea permanentă cu vicisitudinile naturii;

⁽¹⁾ Studiul „Mountain Areas in Europe: Analysis of mountain areas in EU member states, acceding and other European countries”, („Zonele montane în Europa: Analiza zonelor montane din statele membre UE, din țările în curs de aderare și din alte țări europene”) Nordregio, DG Regio, ianuarie 2004
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/montagne/mount1_fr.pdf.

10. reamintește importanța pe care o au colectivitățile teritoriale în materie de dezvoltare durabilă a zonelor montane;

11. reamintește eforturile depuse de Parlamentul European, de Comitetul Regiunilor și de Comitetul Economic și Social, prin elaborarea de avize și studii, pentru valorizarea zonelor montane în cadrul politicilor europene;

12. constată că, în prezent, nu există o politică europeană sau de strategie comunitară integrată de promovare a teritoriilor montane, pe modelul realizărilor din domeniul regiunilor maritime sau al zonelor urbane.

Pentru îmbunătățirea guvernancei Uniunii Europene

13. observă importanța pe care colectivitățile teritoriale montane o acordă autonomiei proprii și respectării principiului subsidiarității într-o abordare de jos în sus a guvernancei europene;

14. constată că zonele montane sunt, pe de o parte, teritorii cu handicap natural și geografic permanent și, pe de altă parte, zone care oferă avantaje naturale și umane favorabile creșterii și creării de locuri de muncă;

15. observă necesitatea de a reuni politicile europene într-o strategie integrată de dezvoltare durabilă, care să se poată adapta la diversitatea realității zonelor montane;

16. constată imperativul unor eforturi echilibrate și echitabile ale Uniunii Europene în vederea valorificării durabile a diversității teritoriilor europene din zonele urbane, costiere, montane și cu densitate redusă a populației;

17. reamintește importanța rolului și a muncii depuse de populațiile din zonele montane în crearea patrimoniului peisagistic și în păstrarea echilibrului mediului montan;

18. susține acțiunile întreprinse de autoritățile locale și regionale și de rețelele în care acestea s-au constituit în vederea realizării unor schimburi de bune practici în sensul obiectivelor de la Lisabona și de la Göteborg reinnoite, precum și în vederea realizării coeziunii economice, sociale și teritoriale;

19. reamintește pertinenta, pentru teritoriile montane, ca și pentru celelalte teritorii, a Strategiei de la Lisabona și a orientărilor politicii de coeziune 2007-2013, ca motor al competitivității globale europene;

20. reamintește rolul central al dimensiunii transfrontaliere și transnaționale a politicilor europene în integrarea spațiului european;

21. insistă asupra necesității de a apropia Europa politică și administrativă de viața zilnică a cetățenilor.

O abordare integrată la nivelul fiecărei zone montane — principiu director general

22. pune accentul pe plus-valoarea pe care o constituie la nivel european adoptarea unei modalități de lucru la nivelul regiunilor montane (Alpii, Pirineii, Carpații, munții iberici, Balcanii, munții mediteraneeni, printre care lanțurile muntoase ale insulelor, lanțul muntos nordic, lanțul muntos central etc.) ținând cont de dimensiunea lor transfrontalieră și transnațională;

23. evidențiază miza reprezentată de teritoriile montane în materie de resurse naturale și culturale;

24. reamintește numărul important de politici integrate naționale și regionale de promovare a zonelor montane;

25. ia în considerare rezultatele lucrărilor Convenției Alpine și lansarea Convenției Carpatice;

26. valorizează activitatea euroregiunilor și a comunităților de lucru în îndeplinirea rolului lor de mediator și de animator al zonelor transfrontaliere;

27. dorește o adevărată strategie europeană integrată de promovare a zonelor montane, în vederea completării, într-o modalitate intersectorială, a progreselor așteptate în Cartea verde privind coeziunea teritorială, aflată în curs de elaborare.

Diferitele politici — instrumente ale unei politici montane integrate

28. observă că o politică montană europeană ar implica un număr important de politici sectoriale, deja parțial reglementate prin legislația europeană, dar care nu au fost niciodată coordonate într-o abordare integrată;

29. enumeră mai jos o serie de domenii politice pe care trebuie să le ia în considerare politica montană:

- coeziunea economică, socială și teritorială, incluzând cooperarea interregională, transfrontalieră și transnațională;
- agricultura și dezvoltarea rurală;
- turismul;
- industria și IMM-urile;
- schimbările climatice, energia din surse regenerabile și resursele naturale (apă, aer, soarele de creastă, lemn, biomasă);
- mediul, biodiversitatea și peisajele naturale și culturale;
- transporturile și TIC, accesibilitatea locală și TEN;
- concurența, piața unică, serviciile de interes general și PPP;

— cercetarea și inovarea;

— diversitatea culturală și lingvistică, educația și formarea.

Pentru un plan de acțiune al Uniunii Europene de promovare a regiunilor montane

30. solicită aplicarea de către Uniunea Europeană a unei adevărate politici europene integrate de promovare a ansamblului zonelor montane, respectând diversitatea acestora;

31. susține reorientarea activă de către Comisia Europeană și statele membre a obiectivelor generale ale Strategiei de la Lisabona și de la Göteborg reinnoite, din perspectiva unui plan de acțiune european de promovare a competitivității și dezvoltării durabile a zonelor montane;

32. recomandă instituțiilor europene să țină seama de particularitățile teritoriale în demersul lor privind „o mai bună legiferare”;

33. solicită Comisiei Europene recunoașterea contribuției pozitive și diverse a colectivităților locale și regionale în domeniul dezvoltării durabile a zonelor montane și integrarea acestora în noua politică montană europeană;

34. recomandă Comisiei Europene să ia în considerare trei tematici majore:

- a. creșterea atractivității și îmbunătățirea accesibilității zonelor montane în scopul creării condițiilor de instalare pentru întreprinderi și populație, acolo unde acestea se pot realiza fără a aduce daune mediului, în special prin îmbunătățirea căilor de comunicație terestră și digitală, prin creșterea conexiunilor la TEN, prin promovarea inovării și a creativității și prin valorizarea competențelor, a resurselor umane și a spiritului antreprenorial;
- b. evaluarea teritoriilor montane pe baza resurselor proprii, ținând cont de particularitățile acestora, pentru a li se permite să facă față cheltuielilor suplimentare provocate de handicapul natural permanent și să mențină serviciile de interes general;
- c. dezvoltarea clusterelor și a poliilor de competitivitate în vederea asocierii și consolidării diferitelor sectoare de activitate, asigurând astfel o dezvoltare durabilă.

35. recomandă Comisiei Europene să facă din zonele montane zone pilot în domeniile inovației, societății cunoașterii și dezvoltării durabile;

36. dorește ca zonele montane să poată să-și dezvolte în continuare o dimensiune inovatoare inspirată de tradițiile locale și să amelioreze competitivitatea IMM-urilor existente;

37. sugerează Comisiei Europene și statelor membre ale Uniunii Europene să ia în considerare în mod diferențiat nevoile acestor teritorii în materie de ocupare a forței de muncă și de formare;

38. recomandă Comisiei Europene să dezvolte, plecând de la experiența parcurilor naturale, o metodă de gestiune integrată a zonelor de creastă și a zonelor montane izolate, capabilă să combine politicile de conservare a resurselor naturale, în special prin intermediul instrumentelor rețelei Natura 2000, cu cele de punere în valoare și dezvoltare echilibrată a zonelor montane;

39. recomandă Uniunii Europene să includă particularitățile teritoriale în organizarea la nivel european a siguranței civile, cunoscând amploarea riscurilor naturale, constrângerile și, prin urmare, tehnicile foarte diferite de intervenție în aceste zone ale protecției civile și ale salvării montane;

40. propune luarea în considerare, în cadrul reformei PAC, a rolului strategic al agriculturii, oieritului și viticulturii montane în întreținerea cadrului natural, a calității apei și în obținerea de produse alimentare de înaltă calitate, cu un înalt grad de trasabilitate teritorială. Această nouă politică agricolă comună, cu caracter teritorial mai pronunțat, ar promova sectoarele de producție de calitate, dar cu randament scăzut, care sunt componente esențiale ale agriculturii europene și elemente primordiale în privința protecției mediului;

41. solicită Comisiei Europene, Parlamentului European și Consiliului Uniunii Europene să propună un pachet echilibrat de măsuri care să se aplice în paralel cu expirarea regimului de cote la lapte, mai ales în zonele montane de altitudine mare și medie. Aceste măsuri ar trebui finanțate din fondurile prevăzute pentru măsurile de organizare a pieței și rămase neutilizate, fără însă a se afecta plățile directe. În vederea menținerii agriculturii, a creșterii extensive a animalelor și a menținerii producției de lapte în zonele montane de altitudine mare și medie, trebuie ca pe viitor să se promoveze un demers mai economic în cadrul celui de-al doilea pilon, pentru a crea debușeuri comerciale și, prin aceasta, pentru a sprijini axele de susținere a exploatațiilor care produc beneficii semnificative pentru natură și mediu în zonele cu handicap natural și geografic producătoare;

42. invită instituțiile europene să ia în considerare, în cadrul politicilor lor, rolul strategic al pădurilor montane și al gestionării forestiere durabile, din perspectiva protecției considerabile pe care o oferă zonelor în care sunt situate și așezărilor umane, ca și a contribuției pe care o au la conservarea resurselor și biodiversității, în vederea combaterii schimbărilor climatice, menținerii calității aerului și apei, pentru conservarea peisajului și dezvoltarea economico-socială a zonelor de munte;

43. susține că economia forestieră constituie în prezent un sector de activitate exploatat sub potențial în Europa, atât în ceea ce privește rolul acestui sector în protecția mediului, cât și în ceea ce privește produsele economice pe care le oferă (energie, construcții, materiale);

44. invită instituțiile europene să includă în analiza teritoriilor europene pe care o întreprind, aspectele privind nevoile în materie de energie și capacitățile zonelor montane de a produce

energie din surse regenerabile (hidroelectricitate, energie solară, eoliană, biomasă și lemn) și de a realiza construcții pasive;

45. invită instituțiile europene, băncile publice naționale și regionale, precum și Fondul European de Carbon sau Bluenext să ia în considerare avantajele calității mediului montan (păduri, pajiști și pășuni alpine), acesta fiind un adevărat puț absorbant de CO₂, care ar putea fi valorificat financiar prin sistemele de certificate sau de credite de carbon;

46. reamintește că TEN energie, transport, TIC trebuie să includă o adevărată dimensiune teritorială și să țină cont de realitățile geografice, de mediu și umane ale regiunilor pe care le traversează pentru a deveni adevărate rețele europene de comunicație și de schimb la scară continentală, susținute de populațiile locale;

47. propune să se ia în considerare, în reflecția europeană privind mobilitatea durabilă, experimentele privind transportul local integrat și durabil din orașele montane;

48. insistă asupra necesității unei interconexiuni permanente între populațiile montane și marile concentrări de populație, în vederea realizării obiectivelor europene reînnoite în materie de creștere economică și ocuparea forței de muncă;

49. solicită Comisiei Europene să facă toate eforturile pentru a reduce decalajul digital și a permite accesul tuturor teritoriilor și tuturor cetățenilor europeni la transmisiile terestre sau aeriene în bandă largă și, cât mai repede, la tehnologia VDSL, în cadrul inițiativei europene i2010 privind e-incluziunea;

50. recomandă integrarea în politica externă și de vecinătate a dimensiunii montane a numeroase aspecte geopolitice internaționale, precum cele legate de apă și resurse naturale, de respectarea diversității culturale și a educației, de dezvoltarea economică durabilă și mișcările migratorii;

51. recomandă Comisiei Europene să-și teritorializeze strategia de comunicare, pentru a se apropia de viața zilnică a cetățenilor europeni;

52. recomandă integrarea unei dimensiuni teritoriale mai puternice în politicile europene și în procesul de decizie comunitară și comitologie, pentru îmbunătățirea democrației europene;

53. invită Parlamentul European să identifice consecințele bugetare ale acțiunilor Uniunii Europene la nivelul fiecărei zone montane;

54. recomandă ca politica de coeziune să fie coordonată prin parteneriate la nivelul zonelor montane, pentru a evita dispersia și a îmbunătăți dimensiunea strategică a măsurilor structurale;

55. recomandă ca planificările operaționale ale celorlalte politici comunitare cu impact teritorial să se concerteze de asemenea la acest nivel pertinent, cel al zonei montane, pentru a defini strategiile transversale, integrate și parteneriale;

56. sprijină demersul întreprins de Consiliul miniștrilor responsabili cu amenajarea teritoriului de a studia impactul schimbărilor climatice din zona montană în cadrul planului de acțiune de pe Agenda teritorială și cere Comisiei Europene să includă această problemă în lucrările și propunerile sale legislative;

57. susține rolul central al politicii de coeziune în cadrul acestei strategii europene privind zonele montane și funcția pilot a obiectivului de coeziune teritorială și a programelor Interreg;

58. solicită statelor membre și parlamentelor acestora să ia în considerare, în procedura de adoptare a regulamentului privind GECT, importanța vitală a unui instrument legislativ comun de promovare a cooperării teritoriale pentru zonele montane;

59. evidențiază necesitatea luării în considerare, în cadrul politicilor privind concurența și piața internă, a rolului crucial al serviciilor de interes general, al parteneriatelor public-privat pentru economia montană și pentru găsirea de soluții la costurile economice și sociale suplimentare permanente ale acestor teritorii cu handicap natural permanent, pentru a evita depopularea și a valorifica avantajele pe care le oferă;

60. solicită Comisiei Europene să consulte toți actorii și observatorii implicați în Convenția Alpină și Convenția Carpatică pentru a studia guvernanța și a evalua obiectivele acestora și

pentru a aproba sau nu, pe această bază, ratificarea protocoalelor celei dintâi și semnarea și ratificarea celei de-a doua, și, în caz afirmativ, pentru a-și asuma un rol de catalizator în cadrul acestor Convenții transnaționale;

61. propune proclamarea unui An european al muntelui și organizarea de către Comisie, împreună cu Comitetul Regiunilor, a unei conferințe europene bienale privind regiunile montane, după modelul conferinței din 2002;

62. solicită Parlamentului European și Consiliului ca, în cursul audierilor care preced numirea comisarilor, să încredințeze competența privind zonele montane unui comisar unic, care să se ocupe, pe lângă celelalte competențe care îi revin, de coordonarea acțiunilor Colegiului legate de această chestiune teritorială transversală;

63. solicită Comisiei Europene să emită într-o Carte verde privind viitorul politicilor europene propuneri vizând promovarea zonelor montane, premisă a unei strategii europene integrate și parteneriale pentru zone montane, pilotate de Comisia Europeană și statele membre, autoritățile regionale și locale, alături de actori din domeniile socioeconomic și protecției mediului, cu participarea asociațiilor reprezentative ale zonelor montane la nivel național și european.

Bruxelles, 19 iunie 2008

Președintele
Comitetului Regiunilor
Luc VAN DEN BRANDE